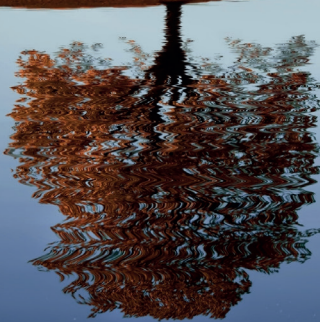

Pieter L. de Jong

Heimwee en hoop

Meditaties

Inhoud

Woord vooraf	7
1. Heimwee en hoop – Psalm 42	11
2. Meevaller – Genesis 28	17
3. Schuld verjaart niet – Genesis 28:14-25	21
4. Nieuwe naam – Genesis 28-33	27
5. Geslachten gaan – Genesis 35:1-8	33
6. Geluiskind – Genesis 35	39
7. Een moeder had twee zonen – Matteüs 20:17	45
8. De beker drinken – Matteüs 20:17	51
9. Ik heb de Heer gezien – Johannes 20	57
10. Wachten op de Geest – Ezechiël 37	63
11. Flitsbekering – Handelingen 8	67
12. Zoeken en gevonden worden – Handelingen 8	71
13. Roeping van Paulus – Handelingen 9	75
14. Huilen – 1 Samuel 1	81
15. Niemand weet wat leven is – 1 Samuel 1	85
16. Opstaan en weglopen – 1 Samuel 1	89
17. Huilende boer – Psalm 126	93
18. De troost van haten – Psalm 139	97
19. Advent. Hoe laat is het? – Jesaja 21	103

20.	Advent. Blijf vragen – Jesaja 21	107
21.	De herdertjes lagen bij nachte – Lucas 2	111
22.	Mannenkerstfeest – Lucas 2	117
23.	Ik ga alles nieuw maken – Openbaring 21	123

Heimwee in coronatijd

God, hoe graag zou ik weer komen
waar uw kerk één lofzang is -
nu nog ver, om van te dromen,
harten boordevol gemis.

Ooit was alles zo gewoon:
fluitspel, paaskaars, orgeltoon,
stemmen, stilte, al die mensen -
kan men zich iets mooiers wensen?

God, hoe graag zou ik weer zingen
juist nu ik niet zingen mag!
Waar, waar zijn nu al die dingen
die ik liefhad, zó graag zag:
bidden, danken in uw huis,
aan uw tafel, rond het kruis
zwijgen, spreken, lachen, huilen -
bij U rusten, bij U schuilen...

God, hoe graag... Laat ons weer komen
dit of anders volgend jaar,
laat ons bloeien als de bomen -
onze dromen, maak ze waar!
Laat ons weer vol vreugde zien,
wie weet binnenkort misschien,
wat wij nu zo vurig hopen:
wagenwijd uw deuren open!

Tekst: André F. Troost

Melodie: Psalm 42

1. *Heimwee en hoop*

Lezen: *Psalm 42*

| 11

‘Zoals een hinde smacht naar stromend water, zo smacht mijn ziel naar U, o God.’

Iedereen weet wat heimwee is. Het is een vreemd, nauwelijks te beheersen gevoel van verlangen naar iets dat voorbij is. Naar een tijd die voorbij is, of naar iemand die je kennelijk erg mist. Ook kinderen weten hoe heimwee voelt. Buren die verhuisden naar een andere plaats, zeggen als je ze na een poosje spreekt: we hebben het hier goed, alleen: we missen jullie zo!

Heimwee kan veel pijn doen. Vooral als het gaat om iemand die uit je leven wegging, om het stuklopen van een relatie, of om het overlijden van een vader die altijd heel trots op je was. Of om een moeder bij wie je je altijd veilig wist, een kind of een heel goede vriendin of vriend. Als ik het goed zie, zit er op het moment heel veel heimwee in onze cultuur. Heimwee naar vroeger, toen het leven nog min of meer heel was, en niet zo versnipperd. Toen er nog niet zo veel krasen op je ziel zaten. Een boekje van Toon Hermans had zelfs als titel: *Alles is heimwee!* Maar nog sterker kan heimwee zich uiten in een verlangen naar morgen, naar het moment dat je leven eindelijk eens zal zijn zoals je bewust en onbewust hoopt en bidt dat het zal zijn.

Een leven vol van de goedheid en de nabijheid van God. Van zijn aanwezigheid en aanraking. Zodat onrust wegebt, en het stil in je wordt.

12 |

Daarover gaat Psalm 42. Dit is een psalm vol verlangen naar God. 'Als een hert dat verlangt naar water, zo verlangt mijn ziel naar U!' Een hert buigt zich in een uitgedroogde beekbedding en schreeuwt om water, om leven. Schreeuwen, zo vertaalde de Statenvertaling. 'Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, also schreeuwt mijn ziel tot U, o God!' Schreeuwen heeft iets scherp, iets rauws. 'Ik voel me zo rauw vanbinnen,' zeggen mensen weleens als ze iemand erg missen. Nieuwe vertalingen vertaalden het met 'smachten', daarin hoor je vooral iets diep vermoeiends. Het 'hert' is een 'hinde' geworden. Een hinde is een veel kleiner en kwetsbaarder dier, veel minder fier en flink dan een hert. En zo vullen de vertalingen elkaar aan. Ik weet niet welk beeld u het meest aanspreekt. Dat fiere, maar schreeuwende hert, of die kleine hinde die zo ontzettend moe is en smacht naar water.

Ja, mijn ziel dorst naar de HEER',
God des levens, ach, wanneer
zal ik nad'ren voor uw ogen
in Uw huis Uw naam verhogen.

Blijkbaar is de man ver van huis geraakt. Want het bronnengebied van de Jordaan en de Hermonbergen ligt helemaal in het noorden van Israël, eigenlijk over de grens. Dan ben je ook ver van het huis van God en voor het gevoel ook 'ver van God'. Mogelijk iemand die verbannen is. Maar misschien is het heel anders, misschien is deze man helemaal geen balling. Misschien zijn die druisende bergstromen en de sterke stroming alleen maar beelden van situaties waarin het kwaad toeslaat en familie en vrienden op afstand staan, niets begrijpend van je geloof.

Naar de tempel kan de man blijkbaar niet. Sinds COVID-19 weten wij ook hoe dat voelt, al konden we via schermpjes verbinding houden. En sommigen vonden het ook wel makkelijk om thuis mee te doen. Maar je voelt je steeds verder weg drijven van de gemeente. 'Tot God, mijn Steenrots, wil ik zeggen: Waarom vergeet U mij? Ik voel me vergeten, ik kan wel de hele dag huilen.' Wie zo roept, moet heel erg om God verlegen zitten. Je begrijpt: zonder het levende water dat opwelt uit de bron die God is, is het leven niets waard. Als je zo bidt, besef je wie je mist en wat je mist. Sommige ervaringen roepen dat sterk op. Niet alleen momenten van crisis, maar ook momenten van rust. Je valt even stil, je komt jezelf tegen. Je beseft: zonder God ben ik verloren. O God, kijkt U me nog eens aan?

Gelukkig blijft de man niet steken in deze onrust. Als een terugkerend refrein hoor je hem steeds tegen zichzelf zeggen: Hoop op God! Wat ben je onrustig? Hoop op God!

Hij zegt dat tegen zichzelf. Dat is iets goeds. Er is blijkbaar niemand in de buurt om dat tegen hem te zeggen. Maar zelfs al zou er iemand in de buurt zijn, dan hebben wij vaak nauwelijks de moed om open en eerlijk met elkaar over ons verlangen naar God te praten. En over hoe God zoekgeraakt is in ons leven. Hoe je dan ineens – zeker op momenten waarop je in je leven moeilijke dingen meemaakt – God mist, naar Hem verlangt. Om daarmee voor de dag te komen is moed nodig. Een jonge vrouw, iemand die ik niet kende, belde eens voor een gesprek. Kom maar langs, zei ik. Komend vanuit een achterstandssituatie had ze het heel ver geschopt: vwo, afgestudeerd en een goeie baan.

‘En, wat is nu je punt?’

‘Ik heb geen rust,’ zei ze heel simpel. ‘Mijn hart blijft onrustig... en mijn moeder heeft gezegd: ga eens naar een dominee.’

‘Waarom ben ik toch zo onrustig en neergeslagen?’ Deze man zegt dit *tegen zichzelf*: ‘Hoop op God!’ Dat je dit tegen jezelf zegt, is alleen al heel goed. Want: heimwee moet hoop worden. Heimwee op zich blijft in de lucht hangen, zelfs alle heimwee naar God. Hoe echt en gemeend het ook mag zijn, het moet hoop worden. Alleen bij God stilt de onrust. Als God weer naar je kijkt en Hij zijn vrien-

delijke gezicht en dat van Jezus Christus naar je toewendt en doet lichten over ons, dan is dat genoeg om weer te zingen.

Hoop op God. Misschien zegt de man in de psalm het zacht voor zich uit, maar hij zegt het wel. Hij zegt niet meer: 'Ik kan de hele dag wel huilen.' Maar: 'Elke dag gebiedt God zijn goedheid, zijn gunst, en zelfs 's nachts – tranen of geen tranen – zing ik Hem lof toe!'

| 15

Hier hoor je de voetstappen van Jezus en het ruisen van Zijn Geest. Alsof iemand een gordijn opentrekt. Hier wordt heimwee verwachting en vindt verlangen een vast rustpunt in een hoop die doet leven. 'In die hoop zijn wij behouden,' zegt Paulus later. Die hoop kreeg gezicht in Jezus Christus. En in die hoop komt de Geest onze zwakheid te hulp en 'pleit voor ons met woordloze zuchten' (Rom. 8:26). Ooit wist God alle tranen af en maakt Hij het voor altijd stil. De stilte van verwondering en aanbidding.

*Hart, onrustig, vol van zorgen
Vleugellam geslagen ziel,
Hoop op God en wees geborgen
Hij verheft wie nederviel
Eens verschijn ik voor de Heer
Vindt mijn ziel het danklied weer
Hij mijn God, Hij heeft mijn leven
altijd aan de dood ontheven.
(Psalm 42:7)*

2. *Meevaller*

Lezen: Genesis 28:1-16

| 17

*'Jacob droomde en zie, op de aarde was een ladder opgericht,
waarvan de top tot aan de hemel reikte!'*

Het is soms een hele verrassing als je, nadat je 's avonds in het donker ergens bent aangekomen, 's morgens bij het wakker worden naar buiten kijkt. Je denkt: wat is dit voor bijzondere plek? Heeft Jacob ook zo'n ervaring?

Als hij wakker wordt, schrikt hij. Waar ben ik eigenlijk? Dit is een plek waar God zelf aanwezig is, hoor je hem zeggen. En ik wist het niet, ik ben hier gewoon gaan liggen, als was het een gewone slaapplek zoals er onderweg zoveel zijn. Een plek waar je als zwerfver iets zoekt om je hoofd op te leggen, waar je wegkruipt onder je mantel met je plastic tassen dicht tegen je aan. Maar deze plek? Dit moet de poort van de hemel zijn, zegt hij.

Je proeft huiver, ontroering, schrik en heel veel respect. Hij grijpt de steen waarop hij zijn hoofd gelegd had en zet die rechtop. Uit een flesje olie dat zijn moeder hem had meegegeven voor noodgevallen, laat hij wat olie over de steen lopen. Ook doet hij een gelofte aan God. Want wat God hem hier in de droom heeft gezegd, daarop had

hij niet meer durven rekenen. De open hemel en dat God genadig dichtbij komt – dat is de grote meevaller van zijn leven geworden.

18 |

Daar kunnen we ons iets bij voorstellen. Want wat doet Jacob hier? Dat is gauw verteld. Hij is op de vlucht voor zijn broer Esau. Hij heeft zijn oude blinde vader bedrogen, geholpen door zijn moeder Rebekka. En het leek allemaal te lukken totdat Esau thuis kwam. Toen moest Jacob er als een haas vandoor. Ook zijn moeder kon hem niet meer helpen. 'Moeder, hoe ver is het naar de familie?' 'O, dat red jij wel.' Maar het was wel een tocht van ruim 800 kilometer. 's Avonds was hij ergens gaan liggen. Heeft Jacob nog lang liggen denken over zijn broer, zijn blinde vader, zijn lieve moeder? Wat voor gevoel zal hij gehad hebben? Iets als: mij krijgen ze niet klein! Of was het: eigen schuld, dikke bult. Of had hij vooral medelijden met zichzelf?

In een droom ziet Jacob ineens een stenen trap, neergelaten vanuit de hemel tot op de aarde. En kijk, op die trap is het heel druk; engelen lopen naar boven en naar beneden. En het wordt nog spannender, nog enger, zou je bijna zeggen. Want boven aan die trap verschijnt de HERE God zelf. En wat zegt God? Zegt Hij: 'Jacob, wat doe je hier? Schaam je je niet? Je oude vader te bedriegen, je broer? Jij doet je naam Jacob, bedrieger, wel weer veel eer aan, met al dat grijpen en graaien.' Maar nee, dat zegt God niet. God maakt hem zelfs geen

enkel verwijt. God zegt hem alleen maar goede, hoopvolle en bemoedigende dingen.

‘Jacob, Ik ben de HERE, de God van het verbond, de God van je vader Abraham en van Isaak, jouw vader.’ Dat heeft iets heel vertrouwds. ‘De God van je vader, Jacob, wij kennen elkaar al drie generaties. En Ik, Ik ben trouw aan mijn verbond, aan mijn belofte. De grond waarop je ligt, zal Ik je geven.’

Bijzonder, wat valt de reactie van God mee... Hij doet de hemel open en laat een ladder neer.

Je kunt dus naar Hem toe, er is een verbinding. Jacob ziet engelen naar boven en naar beneden gaan. Eerst gaan ze naar boven. De gedachte is: ze nemen ons getob, onze moeite, ons gebed, onze klacht, ons verdriet, onze pijn, mee naar boven. En even later komen ze terug met een boodschap van God zelf: Ik ben met je. Voor als je je 's nachts alleen voelt, er niemand om je heen is, als God ver weg is, en je kussen hard is als een steen. Voor als je tobt en bidt en denkt: God hoort niets! En trouwens, waarom zou Hij ook? Naar mij? Wacht even: er zijn engelen, die weten de trap te vinden naar de Eeuwige God. En via die engelen komt God zelf als het ware ook even heel dicht in je buurt. Met ontroerende beloften.

Jacob ziet het. Dit is het evangelie. Het is God die zo diep afdaalt. Nog even en dan zal God de hemel helemaal openscheuren. Niet in een droom, maar in de werkelijkheid en niet boven Bethel, maar

boven Bethlehem. En zal Hij zich laten zien in Jezus, zijn Zoon, die reddend en bevrijdend is. God maakte Jacob geen verwijt. De HERE pakte de man op, zomaar, troostte de man en sprak hem moed in. Zo komt God in Jezus naar ons toe.

En Jacob? Hij kijkt om zich heen. Waar is die trap gebleven? Je hoort hem zeggen: 'Hoe is het mogelijk? De HERE was hier, op deze plek, absoluut, en ik wist het niet. Ik heb van Hem gezien en gehoord: een ladder, woorden, een stem, heerlijke beloften. God zelf was hier, voor mij. Dit is de poort des hemels. Er is een ladder tussen hemel en aarde.' Hij pakt de platte steen op, waarop hij die nacht heeft gelegen. Hij grijpt zijn fles olie voor onderweg en laat er enkele druppels van over de opgerichte steen vloeien. Hij doet ook een gelofte. God zal zeker met hem mee gaan, door alle nachten en eenzaamheden heen. En Jacob zal de stem van God volgen.

Wat valt Gods reactie mee: hij heeft het aan alle kanten verknald, maar God gaat genadig met hem verder. Kijk, daar gaat Jacob. Het is nog een lange reis, maar hij is er zo. Wie de Heer verwacht, krijgt vernieuwde kracht!

*Naar uw beloften zien mijn ogen uit
Des avonds laat en in de lange nachten
Wanneer Gij uw genadig' oor ontsluit
Word ik weer levend na mijn bange klachten
(Psalm 119:56)*

Iedereen weet wat heimwee is. Het is een vreemd, nauwelijks te beheersen gevoel van verlangen naar iets wat voorbij is. Maar heimwee kan ook een verlangen zijn naar het moment dat je leven zal zijn zoals je bewust en onbewust hoopt en bidt. Een leven vol van de goedheid en de nabijheid van God.

Daarover gaan de meditaties in dit boek. Ze zijn grotendeels ontstaan in coronatijd, zodat ook het verlangen naar het samenkomen rond de Bijbel erin doorklinkt. Een aantal meditaties zijn specifiek geschreven voor de periode van Advent en Kerst. Een waardevol boek om zelf te lezen of cadeau te geven in het pastoraat.

Pieter L. de Jong (Rotterdam) is emeritus predikant in de Protestantse Kerk. Hij was ruim twintig jaar predikant van de Oude of Pelgrimvaderskerk in Rotterdam-Delfshaven. Van zijn hand verschenen meerdere dagboeken en bijbelstudieboeken.

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

NUR 707

9 789043 537193